

Iris spuria

Dansk iris

Klass: Liliopsida (enhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Asparagales (sparrisordningen), **Familj:** Iridaceae (irisväxter), **Släkte:** *Iris* (irisar), **Art:** *Iris spuria* - dansk iris L. **Synonymer:** blå svärdslija, dansk svärdslija

Kännetecken

Dansk iris är med sina blå blommor med en gul mittstrimma en av den svenska florans vackraste växter. Arten är flerårig, med en vanligen ca 5–8 dm hög blomstjälk med få blomknippen i en nästan axlik ställning. De yttre kalkbladen är 4–5 cm långa med en rundad tämligen långskaftad skiva. De inre kalkbladen är avlånga men något kortare. Bladen är blåaktigt gröna och ca 1–1,5 cm breda. Arten blommar i mitten av juni. Den har nästan kubiska frön.

Utbredning och status

Dansk iris förekommer i Sverige utmed kusten på ett 10-tal lokaler i sydvästra Skåne mellan Trelleborg och Malmö samt på en lokal vid Barsebäck (ej sedd sedan 1992). Den danska irisen upptäcktes för första gången i Skåne 1955 i Limhamn söder om Malmö. Arten har expanderat kraftigt efter upptäckten. Expansionen har emellertid avtagit och arten har även försvunnit från vissa lokaler. Arten har idag sina individrikaste lokaler på Falsterbohalvön och på strandängarna söder om Malmö. Dansk iris finns sällsynt också i Danmark, där arten dock är på tillbakagång. Irisen antas ha kommit till Sverige från Danmark, där den närmast finns på ön Saltholm i Öresund. Den saknas i Norge och Finland. Den har sin huvudutbredning i sydöstra Europa och de svenska och danska förekomsterna är således isolerade nordliga utpostlokaler. Den nordiska rasgruppen har kallats var. *danica*.

Ekologi

Dansk iris växer i Sverige på strandängar utmed kusten. Normalt förekommer arten i närheten av högvattenlinjen och därmed på strandängarnas ”torrare” delar. Den är dock beroende av tillgång på markvatten. I Sverige växer arten på såväl sand- som moränmark. Växten är beteskänslig och finns därför normalt inte på betesmarker. Den är omtyckt av betesdjuren. Arten kan till synes utan anledning försvinna från en växtplats, vilket bl a varit fallet vid Gässie strandängar.

Hot

Bete kan medföra att dansk iris minskar eller försvinner från strandängsområden, när bete påbörjas. Betade strandängar gynnar emellertid många andra hotade växt- och djurarter och är därför från samhällets sida ofta önskvärda. Vresrosens expansion i högvattenlinjen är lokalt ett hot mot artens fortsatta existens; den danska irisen konkurreras ut, om den inte växer så fuktigt att det blir för blött för vresrosen. Plockning och uppgrävning av den vackra danska irisen har sedan upptäckten varit det största hotet mot arten - trots att den är fridlyst.

Åtgärder

Förekomsterna av dansk iris på Falsterbohalvön är belägna inom naturreservat. Anslag med information om fridlysning och plockningsförbud har satts upp i anslutning till välbesökta områden såsom t ex vid populära badplatser i Vellinge kommun. Växtplatser för dansk iris hålls medvetet obetade för att arten skall gynnas d v s betesstängslen får en sådan dragning att denna effekt uppnås, alternativt avskärmats plantan från djuren genom stängsel. Kustområdet får inte tas i anspråk för bebyggelse, utfyllnad eller andra anläggningsåtgärder som hotar strandområden eller den danska irisens växtplatser. För kustområdet gäller strandskydd enligt miljöbalken och därmed skydd för strandängarna och den danska irisens växtplatser. Den danska irisens växtplatser bevakas kontinuerligt genom Floraväktarna. Hoten mot dansk iris ska så långt möjligt elimineras och intentionerna i de redan genomförda åtgärderna ska föras vidare.

Övrigt

Dansk iris är fridlyst. Arten har i skilda sammanhang felaktigt uppgivits för Västerbotten. Utländska namn – NO: Dansk iris, DK: Blå Iris, GB: Blue Iris.

Naturvård

Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

- Anonym 1996. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1995. Lunds Bot. Förenings medlemsblad 1996 (1): 5–52.
- Anonym 1997. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1996. Lunds Bot. Förenings medlemsblad 1997 (1).
- Jessen, K. 1935. Liliiflorernes Udbredelse i Danmark. Bot. Tidskr. 43: 71–132.
- Kraft, J. 1987. Falsterbohalvöns flora. Lund.
- Løjtnant, B. & Worsøe, E. 1993. Status over den danske flora 1993. G.E.C. Gads Forlag, København.
- Nilsson, Ö. och Gustafsson, L-Å. 1978. Projekt Linné rapporterar 80–92. Svensk Bot. Tidskr. 72: 189–203.
- Nilsson, Ö. och Gustafsson, L-Å. 1985. Projekt Linné: slutrapport. Svensk Bot. Tidskr. 79: 319–328.
- Olsson, K.-A. 1999. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1998. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1999 (1): 1–39.
- Perby, H. 2003. Om upptäckten av *Iris spuria* i Klagshamn. Bot. Not. 136 (4): 32–36. Weimarck, H. 1963. Skånes Flora. Malmö.

Författare

Göran Mattiasson 1994.